

Tjänsteställe
Kommunstyrelsen

Ärendenummer

Yttrande avseende Reväsvaara vindkraftspark, Ylitornio kommun, Finland

Övertorneå kommun yrkar på att Ylitornio kommun, Finland, ej beslutar om antagande av delgeneralplanen för vindkraftspark i Reväsvaara. Övertorneå kommun vidhåller sina tidigare framförda synpunkter i yttrande till Norra Finlands förvaltningsdomstol 2016-10-03 samt samrådsyttrande från 2021-07-07 och senast under samrådsmötet som genomfördes 2022-08-24 och anser synpunkterna ej tillräckligt besvarade i bemötandet.

Bakgrund

Övertorneå kommun har åter beretts tillfälle att lämna synpunkter på planerad vindkraftspark Reväsvaara, Ylitornio kommun, med utgångspunkt att beskriva konsekvenser för kommunen i stort samt påverkan planen har på den lokala livskvaliteten och det lokala näringslivets förutsättningar för framtiden.

Förord

Övertorneå kommun har tagit del av samrådsbemötanden från samrådet 2021 och bedömer svaren otillräckliga och för generella. Därtill läggs åsikten att det saknas underlag till planförslaget där ingen redovisning av alternativa platser har presenterats. Övertorneå kommun gör fortsatt bedömningen att Reväsvaara vindkraftspark har en stor negativ påverkan på boende, företag och kommunens utvecklingsstrategier. En etablering av en vindkraftspark på finska sidan av Torne älv på den utpekade ytan kommer att skada nyligen genomförda investeringar i utvecklingsprojekt, påverka negativt landskapsbilden längs med älven, hindra kommunens platsmarknadsföringsstrategi, omintetgöra kommunens politiska ställningstaganden om att bevara älvdalen gentemot medborgarna, bidra till ytterligare sjunkande befolkningsantal och gör att befintliga såväl som framtida lokala arbetstillfällen försvinner, inte minst kopplat till besöksnäringen. Detta är en ren överlevnadsfråga för Övertorneå kommun. Övertorneå kommun yrkar därför fortsatt på att planerad vindkraftspark i Reväsvaara, ej uppförs.

Yttrande

Övertorneå kommun önskar i första hand att förstudierna och underlaget ses över med tanke på att förutsättningarna har förändrats under de 10 år sedan första undersökningen gjordes (2014) samtidigt som i handlingarna inga alternativa platser för vindkraftsparken redovisas. Frågan återstår varför exakt den här placeringen har valts ut och vad som är fördelar och nackdelar med denna plats jämfört med andra inom Ylitornio kommun med hänsyn till samhällsnyttan, ekonomiska, sociala och

Tjänsteställe
Kommunstyrelsen

Ärendenummer

ekologiska effekter. Det planeras för flertal vindkraftsparker öster om Torne älven, dock längre ifrån älvdalen. Efter en snabb första granskning kan det inom den finska kommunens gränser identifieras ett flertal alternativa platser där färre bostäder finns i närheten av en eventuell etablering samtidigt som den är längre ifrån älvdalen, vilket kommer påverka landskapet mindre.

Övertorneå kommun bedömer att den planerade vindkraftsparken Reväsvaara skulle förändra landskapsbilden på ett påtagligt sätt, i ett stort område som på svenska sidan utgör område av riksintresse för kulturmiljövården, friluftslivet och naturvården.

I samrådsunderlaget framkommer dessutom ej hur bedömningen av planförslagets effekter har tagit höjd för allmänhetens uppfattning av landskapet. Många antagande baseras på generella slutsatser och forskningsresultat där ej den lokala kunskapen och projektets placering i relation till närområdet har utvärderats. Det framgår inte i underlaget vilka boenden, företagare eller berörda på både finska och svenska sidan älven som har tillfrågats i syfte att kartlägga konsekvenserna av planförslaget.

Den europeiska landskapskonventionen lyfter fram just allmänhetens uppfattningar och lokalkunskap om landskapet som en viktig demokratifråga som ska tas med i planeringen. De två bärande principerna bakom konventionen är att landskapet har stor betydelse för människor, samt att det finns ett behov att skydda landskapet mot utarmning. Även den andra principen i konventionen om att skydda landskap mot utarmning innebär en direkt konflikt med ett eventuellt upprättande av Reväsvaara vindkraftspark. Kulturlandskapet och Natura-2000 området Torne älven riskerar att utarmas ytterligare och överetableras i och med de föreslagna vindkraftsplanerna. Mänsklig påverkan har skett genom åren, men till måttlig nivå. Vindkraftverk längs med älven skulle ha en större inverkan på landskapsbilden än dagens mänsklig påverkan som vägar, småhus och elledningar. Konventionen får därmed konsekvenser för beslut kring vindkraft i planeringen, vilket inte anses tagit hänsyn till i underlagen till planförslaget för Reväsvaara vindkraftspark.

Dessutom framgår det av EU-rättslig praxis att det är nödvändigt att miljökonsekvensbeskrivningen innehåller uppgifter om de kumulativa effekterna. Det ska vara möjligt att ta ställning till den samlade påverkan som kan uppstå på den skyddade miljön (jfr. t.ex. EU-domstolens dom den 21 september 1999 i mål C-392/96, Kommissionen mot Irland). Efter granskning av samrådshandlingarna bedömer vi att de sammanlagda, kumulativa effekterna av de flertal planerade vindkraftsparkerna ut med nationalälven Torne älv, i Finska kommunerna Tornio, Ylitornio och Pello anses otillräckligt redovisats i rapporterna. Enbart när effekterna, både från det aktuella projektet och från annat som ger effekter inom påverkansområdet, är identifierade samt bedömda individuellt kan de kumulativa effekterna bedömas. Utifrån rapporterna går inte att utläsa dessa individuella bedömningar från varje befintlig utveckling och varje planerat projekt på hela Natura2000-området, som Torne älven representerar. Vi anser därför att en komplettering och fördjupande studie behöver genomföras gällande de kumulativa

Postadress

Telefon

Telefax

Bankgiro

Postgiro

Kommunalkontoret
957 85 ÖVERTORNEÅ

0927-72 000vx

0927-774 04

758-1218

127150-1

Datum
2023-09-14Tjänsteställe
Kommunstyrelsen

Ärendenummer

effekterna, av befintligt och alla planerade projekt, på Torne älven där både den finska som svenska effekterna inkluderas.

Därtill kommer att de röda varselljusen kommer att upplevas som mycket störande i landskapsbilden för såväl boende som besökare. Användning av röda fasta ljus påverkar landskapsbilden mindre än blinkande varselljus, men ändå ett påtagligt artificiellt ljus på en hög höjd som hamnar precis i blickfånget för turistanläggningen exempelvis på Luppioberget och planerade Konsthall Tornedalen i Risudden. Landskapshotellet på Luppioberget med 100 bäddar, restaurang och spa påverkas av vindkraftsparken där det förstör hela konceptet som utgår från vyer över stjärnhimmel, natur, skog och älv. Swedish Lapland marknadsför de mörkaste platserna i regionen, dvs där det inte finns ljusföroreningar eller minimalt med dessa. Det är otroligt ovanligt med platser utan ljus, sett över hela världen, och här ligger Övertorneå kommun och Tornedalen fortfarande bra till. Astrofotografi och astronomi/stjärnskådning är en aktivitet som växer både hos entusiaster och nyfikna.

Hänsyn bör även tas till förhöjda bullernivåer som vindkraftsparken orsakar för boende och näringslivsaktörer i området. Bullermodelleringen som redovisats i planhandlingarna bedöms tillförlitliga, men inför en eventuell kommande byggnation bör projektet ta i beaktande ljudets transport över älvdalen till den svenska sidan. Ljudnivåer i friluftsområdena i svenska Övertorneå kommun bör inte överskrida 35 dB, vilket inkluderar hela Torneälven. Detta enligt Naturvårdsverkets riktvärden för buller från vindkraftverk utomhus.

De flesta bostadsfastigheterna i södra delarna av Övertorneå kommun ligger i byar där husen är riktade mot Torne älv. Med ett uppseendeväckande element som Reväsvaara vindkraftspark i blickfånget kommer bostädernas attraktivitet och fastighetspriser sjunka och utflyttning riskerar att öka. De sommarstugor och fritidshus som finns i området riskerar att nyttjas mindre och slutligen förfalla, vilket resulterar i förfulade områden som inte omhändertas.

Befintliga boenden och föreningar har sedan tidigare yttrat bekymmer till Övertorneå kommun samt skickat yttrande under samrådet 2021, där deras åsikter mot en etablering av vindkraftsparken intill älven inte kan åsido läggas. Även under samrådsmötet 24 augusti 2023 tog flera av de lokalboende upp bekymmer mot just den föreslagna placeringen av vindkraftsparken.

Motståndet baseras främst på olägenheter på grund av placeringen som förändrad (försämrad, förstörd) utsikt under dagtid och blinkande ljus nattetid. För motståndet hos många lokalboende tillkommer också ytterligare en dimension: en upplevelse av mångårig extern privat exploatering och statligt utnyttjande, av skog, vattenkraft, begränsad rennäring och den samiska livsstilen, tornedalingarnas diskriminering, och nu också utnyttjande av den sista resursen – friluftslivet och naturupplevelsen (vilket har studerats även internationellt i exempelvis studier från J. Anshelm, 2013¹).

¹ Anshelm, J. (2013). "Kraftproduktion och miljöopinion: Kritiken av vindkraftens miljöpåverkan och den som riktats mot övriga kraftslag". Stockholm: Naturvårdsverket.

Tjänsteställe
Kommunstyrelsen

Ärendenummer

Övertorneå kommun har redan stora utmaningar med avflyttning och låga födelsetal. Kommunen arbetar intensivt med att visa på fördelarna med att bo på landsbygden och attrahera unga personer att bosätta sig i området. En satsning är det kommunöverskridande projektet Hej Hemby som drivs av Övertorneå kommun och Pajala kommun, vilket arbetar med fler fastigheter på den öppna marknaden, ökad attraktivitet och marknadsföring av Tornedalen, med fokus på Unique Selling Points (USP) som just den orörda naturen, skog och älv. Hej Hemby har efter tre års arbete kommit i kontakt med omkring 250 nya potentiella inflyttare, många har partner och/eller familj, och tagit reda på vad de söker när de letar bostad i Torendalen. Över 90% anger att de söker ett fristående hus, naturnära, gärna vid Torne älv och vill bo i ett landskap som inte är hårt exploaterat. Det finns ett snabbt ökande intresse att ta hand om ödehus kring Torne älven, vilket skulle gynna den lokala bostadsmarknaden samt omhändertagande av lokalområdet. Flera potentiella inflyttare frågar specifikt om vindkraftsplaner innan de köper ett hus, och nämner särskild att utsikt på vindkraftsverk skulle ha stor betydelse för deras beslut om att flytta till kommunen eller inte. Vid en etablering av en vindkraftspark i Reväsvaara försvinner attraktiviteten i halva kommunen, från Ruskola och söderut, och skapar än större utmaningar för oss som är i stort behov av inflyttning.

Övertorneå kommun har en målstyrning och vision fram till 2035 som bygger på Agenda 2030, där attraktiva boendeformer, miljö och näringsliv pekas ut som fokusområden. En etablering av Reväsvaara vindkraftspark skulle få stora konsekvenser för arbetet och tvingar Övertorneå kommun att revidera den hållbara utvecklingen av kommunen. Övertorneå kommun är redan utpekad från svenska staten som en socioekonomiskt utsatt kommun, och vindkraftsparken skulle vara katastrofal för en liten kommun med ca 4119 invånare.

Enligt Övertorneå kommuns gällande översiktsplan ska turismens och det rörliga friluftslivets intressen främst beaktas vid prövning av exploateringsförslag som kan påverka områden av lokal- och riksintresse.

Nyligen har kommunen också antagit ett ställningstagande för vindkraft i vilket det tydligt lyfts fram att det politiska beslutet är att inte tillåta vindkraftsetablering i Torne älvdalen. För att säkerställa kommunens vision 2035 om att Övertorneå kommun är en attraktiv och hållbar kommun, redovisar ställningstagandet ett flertal kriterier för etablering. Där pekas specifikt området Torneälvdal ut som ej lämplig för etablering av vindkraft med hänsyn till landskapsbilden och älvdalens status som nationalälv samt möjlig konflikt med andra markanvändningsintressen som exempelvis intresse för besöksnäringen. Hänsyn ska även tas till påverkan på berörda på finska sidan älven vilket kan innebära att även lokalisering utanför det direkta älvdalsområdet ej är lämpligt där det möjligen påverkar bilden och landskapsbilden på avstånd. Ytterligare är etablering nära attraktiva lägen för boenden, i närhet av kända turistmål och utflyktsmål ej lämpliga med hänsyn till att inte störa eller påverka just den uppskattade attraktiviteten som gynnar kommunens samhällsutveckling. Vindkraft anses icke desto mindre som en viktig resurs i den framtida gröna elförsörjningen och inom Övertorneå kommun finns

Postadress

Telefon

Telefax

Bankgiro

Postgiro

Kommunalkontoret
957 85 ÖVERTORNEÅ

0927-72 000vx

0927-774 04

758-1218

127150-1

Datum
2023-09-14Tjänsteställe
Kommunstyrelsen

Ärendenummer

utpekade områden där kommunen ser positivt på etablering av vindkraft, dock ej på bekostnad av viktiga naturvärden, kulturlandskap och förutsättningar för ett gott friluftsliv och framtid för besöksnäringen.

Näringslivsutvecklingen går uppåt i kommunen, och med hjälp av investeringar och etableringar av företag inom besöksnäringen kommer uppemot 40 nya arbetstillfällen skapas i Övertorneå kommun. Det motsvarar ca 450 arbetstillfällen i Luleå kommun. För en liten kommun som Övertorneå är varje arbetstillfälle otroligt värdefullt och gör att personer kan flytta till eller stanna på orten. I och med Reväsvaara vindkraftspark skulle allt arbete raderas. Det skulle slå undan benen på Övertorneå kommun. Det är en ren överlevnadsfråga.

Studier visar på negativa effekter för specifikt den lokala besöksnäringen där resultatet visar negativa effekter med upp till 2% minskad omsättning, minskat antal sysselsatta och upplevelsen av att landskapets attraktion minskas avsevärd. Enligt Heart of Lapland omsatte de berörda besöksnäringensföretagen i det direkta närområdet till den planerade vindkraftsparken 97 miljoner kronor under 2022, vilket förväntas ökas allteftersom de kommande åren. 2 procent skulle motsvara en förlust på minst 2 miljoner kronor om året. Vilket kan jämföras med de 4 miljoner svenska kronor i uppskattade skatteintäkter som Ylitornio kommun skulle få in från vindkraftsparkens etablering och halvera denna investering direkt. I en studie genomförd i Skottland uppgav till och med nära 20% av turisterna att de inte vill besöka platser med vindkraft och därtill att över 60% föredrar utsikt utan vindkraft (se även Bodén, 2014²).

Tornedalen är en del av Heart of Lapland och en snabbt växande destination inom Swedish Lapland, Sveriges arktiska destination. Här finns högklassiga anläggningar, unika boenden, aktiviteter och avslappning, omgiven av natur. Torne älv som en orörd gränsälv är en USP för många besöksnäringensföretag i Tornedalen, och naturvyer tilltalar resenärerna. Den orörda gränsälven är unik där Torne älv utgör gränsen från norra delen av Övertorneå kommun till Haparanda och Bottenviken. Naturturism växer kraftigt i Sverige överlag, och svenska Tornedalen är en attraktiv plats för såväl svenska som globala resenärer. Visit Sweden satsar på hållbar natur- och ekoturism på landsbygden³ så att Sverige kan dra nytta av en ökad efterfrågan på naturnära semesterupplevelser. Satsningen har drivits sedan 2015, där Visit Sweden sett att nio av tio i målgruppen Den Globala Resenären vill uppleva naturen på sin Sverigeresa. Sverige har en stark naturprofil hos utländska resenärer som associerar Sverige med unik orörd natur, tillgänglig för alla.

Här ska också tas hänsyn till att besöksnäringensföretagen, besökarna och platsvarumärken och destinationsarbeten sällan utgår från 1 plats eller besöksdestination som begränsas till enbart kommunens gränser. Besöksnäringen nyttjar ofta en större region där gränserna suddas ut och att kunna åka och besöka

² Bodén, B. (2014). Lokal nytta av Vindkraft. Östersund : Mid Sweden University (Rapportserien / European Tourism Research Institute 2014:6)

³ Visit Sweden (2020) <https://corporate.visitSweden.com/om-oss/i-fokus/trender-talar-naturupplevelser-i-sverige/>

Tjänsteställe
Kommunstyrelsen

Ärendenummer

olika platser, attraktioner och till och med länder är positivt. Där erbjuder Tornedalen en helt unik upplevelse för besökare, och en etablering av vindkraftsparken på den föreslagna placeringen skulle påverka turistbranschen således i båda länderna.

Internationella distributörer som Turoperatörer/Resarrangörer, DMC (Destination Management Companies som är specialister på en destination), Incoming (en byrå som paketerar och säljer sedan vidare till resarrangörer eller andra agenter – de arbetar ofta med flera marknader), Reseagenter och liknande, som idag samarbetar med berörda besöksnäringens företag, säljer området för att det är naturlig landskapsbild, minimalt med ljusföroreningar och en unik fredlig gräns som utgörs av den orörda nationalälven Torne älv. Reseagenter arbetar med att sälja in områden och destinationer. Om den naturliga landskapsbilden förändras och blir ett exploaterat område så kommer besöksnäringens företagen i hela Övertorneå kommun att tappa en stor del av sina gäster och sina samarbeten med agenter runt om i världen.

Övertorneå kan konstatera att besöksnäringen och näringslivsutvecklingen i kommunen kommer bli lidande om Reväsvaara vindkraftspark etableras. En etablering av dessutom både Reväsvaara och föreslagen Karhakkamaa vindkraftspark skulle vara förödande för näringslivsutvecklingen i södra delen av Övertorneå kommun.

Övertorneå kommun har i flera år byggt upp ett varumärke och investerat i platsmarknadsföring med fokus på just den orörda naturen, den bevarande kulturmiljön som finns längs med Torne älven, vinteraktiviteter och låg ljusföroreningar. Förväntningar och platsmarknadsföring kan påverka upplevelsevärdet. Vindkraft i ett landskap som marknadsförs som vildmark skapar lätt disharmoni mellan upplevelser och förväntningar hos turister (Ólafsdóttir & Sæþórsdóttir, 2019⁴). Lokalisering och avstånd kan spela en roll i sammanhanget, men viktigast av allt är att den platsspecifika kontexten tas på stort allvar (Bolin m.fl., 2021⁵). Här är vi av mening att studierna och underlagen till planförslaget samt svaren i bemötandet från samrådet 2021 inte beaktar den platsspecifika kontexten. Underlagen och bemötandet hänvisar till allmänna, generella slutsatser från forskningsstudier utan relation till lokalområdet vilka saknar analys av effekterna hos de lokala företagen och besöksnäringen med specifikt fokus på vildmarksturism, som är så viktigt för kommunerna längs med Torne älven på både svensk och finsk sida. Undersökningar kring vindkraftsparkers påverkan för internationella resenärer har utförts av Heart of Lapland där resesäljare pekar på att kan innebära att de slutar att göra affärer i området. Detta får även konsekvenser för den finska besöksnäringen med anledning av samverkan över gränsen. Rambolls hänvisningar till studier som påvisar positiva effekter för turism stämmer eventuellt när det gäller till exempel andra former av turism, som ”gröna, hållbara

⁴ Ólafsdóttir, R., & A. D. Sæþórsdóttir (2019). "Wind farms in the icelandic highlands: Attitudes of local residents and tourism service providers". Land use Policy, 88.

⁵ Bolin, K., Hammarlund, K., Mels, T. & Westlund, H. (2021). "Vindkraftens påverkan på människors intressen". Uppdaterad syntesrapport 2021, Vindval. Naturvårdsverket.

Tjänsteställe
Kommunstyrelsen

Ärendenummer

destinationer och städer” eller destinationer med fokus på äventyrliga aktiviteter (t.ex. downhill mtb, paramotorflygning, bergsklättring, m.m.) (Smyth m.fl., 2020⁶). Generella undersökningar kan dock inte svara på frågan om den lokala besöksnäringen påverkas, här måste hänsyn tas och specifika undersökningar för den individuella platsen göras då varje plats är unik.

Näringslivsstrategin som kommunen antagit pekar ut de kreativa näringar och besöksnäringen som de branscher som har visat sig vara intresserade av etableringar i kommunen och de branscher som kommunen långsiktigt ska satsa på, investera i och planera för. Två exempel är investeringar i landsskaphotellet på Luppioberget och pågående förberedelser inför byggandet av Konsthall Tornedalen. Fram till 2024 kommer 150 miljoner kronor att ha investerats i besöksnäringen i det berörda området och sammanlagt ha levererat 360 gästbäddar på både svensk och finsk sida. Övertorneå kommun är unikt i sin sammansättning där 60% av gästnätterna består av internationella besökare. Vilket till stor del kan tillskrivas en utvecklingsfokus på tidigare nämnda branscher och det internationella intresset för specifikt vildmarksturism, orörda arktiska landskap och upplevelser som norrsken. Tillsammans med Pajala kommun sticker man ut i länet med en så stor andel internationella besökare.

De flesta företagen inom besöksnäringen i Övertorneå kommun samverkar med varandra i syfte att kunna dra nytta av utbudet i form av boende och aktiviteter. Det finns flera av mindre företag som nyttjar sig av boendeanläggningarna både på svensk och finsk sida för att kunna bedriva företagets aktiviteter. Risken med etableringen av en vindkraftspark är att Övertorneå kommun tappar företagare och investeringar till följd av uteblivna samarbeten, och näringslivsutvecklingen hindras från fler nyetableringar vilket i så fall också direkt kommer påverka företagare på finsk sida. Samverkan inom besöksnäringen över gränsen kommer troligen att stärkas ytterligare i och med Matarengi Lodges öppnande vintern 2024, där gästerna kommer att resa mellan lodgen och ett aktivitetscenter som byggs i Aavasaksa, i Ylitornio på finska sidan. Det innebär att fler besökare skulle kunna vistas i älvdalen med just reseanledningarna norrsken och obrutna landskapsvyer. Där området som helhet, regionen och det orörda landskapet är självaste destinationen, inte besöksmål i enbart Övertorneå eller Ylitornio kommun.

Övertorneå kommuns investeringar begränsas inte enbart till näringslivet men uttrycks också genom gemensamma satsningar över gränsen i form av saminvesteringar och –nyttjanden i anläggningar som till exempel förslaget om skidanläggningen på Aavasaksa i Ylitornio och utebadet Ekobadet i Övertorneå samt Gränsälvscommissionen. Dessa gemensamma satsningar kommer bli lidande av en minskad attraktionskraft i landskapet och minskat antal besökare på främst den svenska sidan.

⁶ Smythe, T., Bidwell, D., Moore, A., Smith, H., & J. McCann (2020). “Beyond the beach: Tradeoffs in tourism and recreation at the first offshore wind farm in the United States”. *Energy Research & Social Science*, 70.

Tjänsteställe
Kommunstyrelsen

Ärendenummer

Övertorneå kommun vill understryka att utvecklingen av förnyelsebar energi såsom vindkraft och solenergi utgör ett viktigt element för framtiden för att kunna åstadkomma en hållbar utveckling. Övertorneå kommun är en vindkraftstät kommun, bl.a. finns ett flertal verk intill byn Aapua, där invånarna själva initierade etableringen. Det är dock mycket viktigt enligt Övertorneå kommun att utvecklingen av förnyelsebara energikällor inte bidrar till negativa effekter för andra faktorer som är viktiga för att kunna skapa en hållbar framtid för kommande generationer. Sådana effekter kan vara irreversibla skador på djurliv och miljö, försämrade levnadsförhållanden för kommunens medborgare och försämrade möjligheten för företagsutveckling.

För Övertorneå kommun Tomas Mörtberg
Kommunstyrelsens Ordförande, Övertorneå kommun